

سیف‌اله گلکار

کراوات یک پوشش ایرانی است

آنچه در لاروس و دیگر فرهنگ‌های اروپایی درباره‌ی ریشه‌ی کراوات نوشته‌اند، درست نیست. در فرهنگ‌ها آمده است که کراوات از سال ۱۶۵۰ میلادی در فرانسه مد شد و کراوات‌های مزدوری که در ارتش فرانسه می‌جنگیدند از چنین دستمال گردن‌هایی استفاده می‌کردند. بی آن‌که بررسی کرده باشند نوار پارچه‌ای سبکی که دور گردن پیچیده می‌شود و از جلو گره می‌خورد ریشه‌ای ایرانی دارد و چهره‌هایی که در تخت جمشید روی سنگ کنده شده به خوبی نشانگر پیشینه‌ی آن است. اکنون برای آگاهی بیشتر تر خوانندگان، بررسی استادانه‌ی دکتر محمد مقدم را از ایران کوده‌ی شماره ۳ در این جا بازگو می‌کنیم.

ریشه‌ی کراوات (Cravate-Cuirasse)

در فرهنگ‌های انگلیسی و فرانسه می‌نویسند که واژه‌ی کراوات از نیمه‌ی دوم سده‌ی هفدهم در زبان فرانسه رواج گرفته است چون سربازان کروآت (اهل کروآسی) که در هنگ پادشاهی کروآت در زمان لویی چهاردهم بودند دستمال‌گردن می‌بستند و این رسم از آن دوره آغاز شد مردم فرانسه دستمال‌گردن را از روی نام این سربازان کراوات نام نهادند! در اوستا واژه‌ی کراوات و رسم بستن آن پیشینه‌ی کلاسیک (یونانی و لاتین) ندارد و به همین سبب بوده که اروپاییان «ریشه‌ی عامیانه» برای آن ساخته و آن را به سربازان کروآت نسبت داده‌اند.

در اوستا (دیدبوات فرگرد ۱۴ آیه ۹) دوازده چیز را که مرد جنگی به آن‌ها نیازمند است نام می‌برد و می‌گوید: «... هفتم زره، هشتم کُئوس (۱۱۰۹) ...» این واژه از ریشه‌ی کُئرت (۱۱۰۹) است و در برابر آن در پهلوی «گریوپان» آمده و در شرح آن می‌گوید که کُئرت به

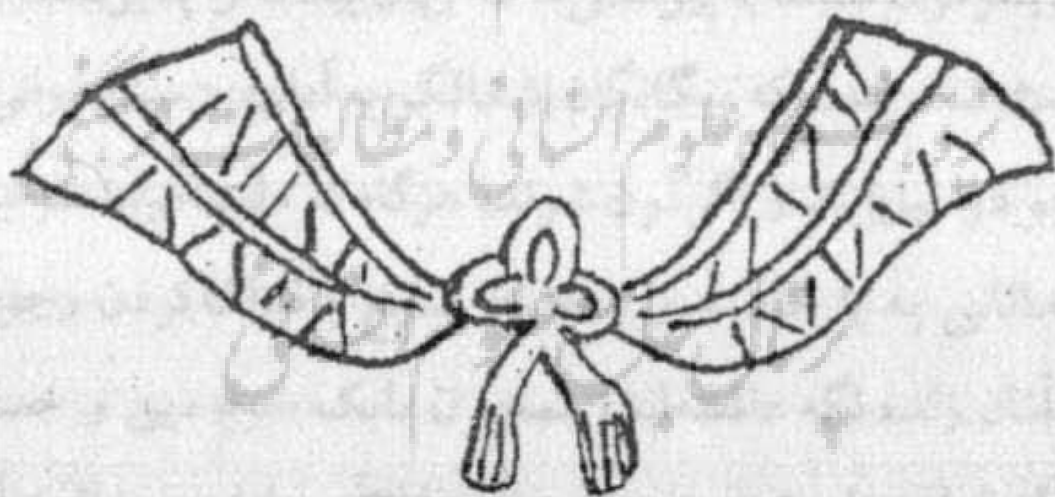
زره بسته می‌شود.

چیستا

۱۲۶

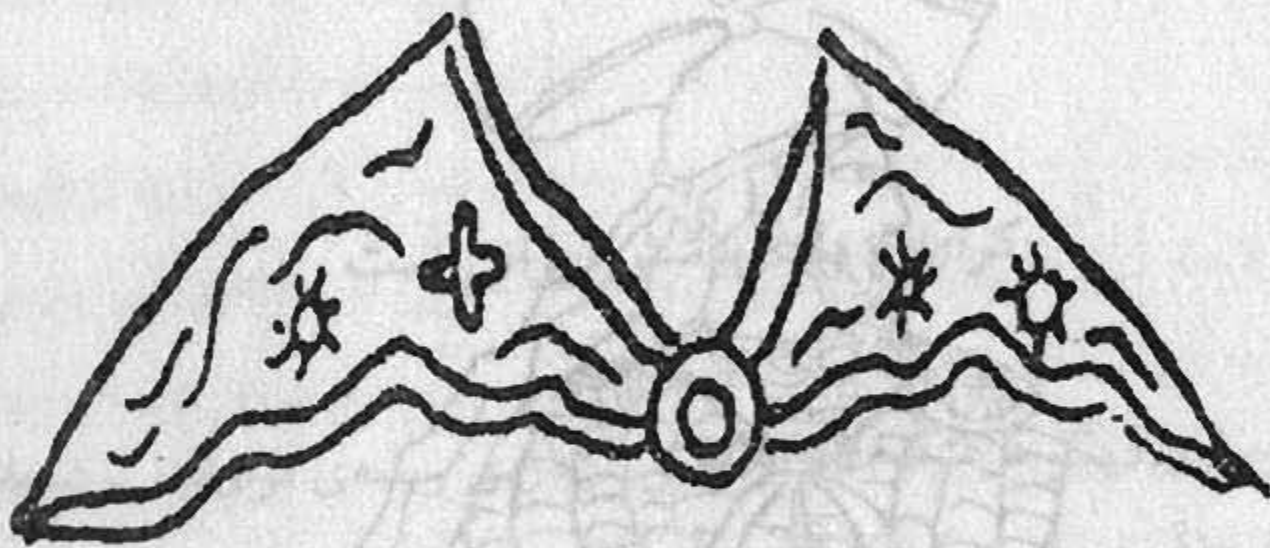

بایک نگاه به صورت بالا که در تخت جمشید روی سنگ کنده شده و به نظر هر تسفلد که آن را در (Iran in the Ancient East (fig. 402) آورده صورت پاپک پدر اردشیر است که رخت مادی بر تن دارد به خوبی روشن می شود که کثرت کدام است و واژه‌ی کراوات از کجا گرفته شده است. این کراوات بیش تر به صورت پهن و پیش سینه‌ای دیده می شود که پادشاهان و بزرگان سپاه می بستند و در همه‌ی صورت‌های کنده روی سنگ و سکه‌های باستانی یافت می شود. برای نمونه صورت روبه‌رو که از تاق بستان است داده شده است.

این پیش‌سینه که تا دوره‌ی صفویه و بعد از آن هم رسم بوده (پیش‌سینه‌ی روبه‌رو در صورت‌های شاه عباس دیده می شود) همان است که به زبان فرانسه Cuirasse می‌گویند که از Corazza ایتالیایی گرفته شده و ریشه‌ی آن کُیرس اوستاست. بنا به گفته‌ی اروپاییان Cuirasse از سده‌ی پانزدهم در اروپا رواج گرفته و در اصل پیش‌سینه‌ی زره بوده است و بعد به آن قسمت زره که از گردن تا کمر است گفته شده و چون پیشینه‌ی کلاسیک نداشته برای آن ریشه‌ای تراشیده‌اند

و آن را از واژه‌ی حدسی Coracea که در لاتین نیست گمان کرده‌اند و آن را از ریشه‌ی لاتینی Coriaceus «چرمی» از لاتین Corium «چرم» دانسته و ناچار شده‌اند بگویند که این قسمت زره را ابتدا از چرم می‌ساخته‌اند!

در مازندران تا چند سال پیش که هنوز لباس‌های محلی می‌پوشیدند رسم بود که داماد شب عروسی دستمال گردن سرخ یا سبز ببندد و این رسم مانند حلقه‌ای که به انگشت می‌کنند علامت دل‌بستگی به چیزی است. به نظر نگارنده کراوات هم در ایران باستان مانند گُستی علامت دینی و بستگی به جایی بوده است. گُستی رشته‌ای بود که به کمر می‌بستند و کراوات رشته‌ای بود که «بر گردنم افکنده دوست» بی‌جهت نبود هنگامی که بستن کراوات دوباره در ایران رسم شد آن را زنار نام نهادند.

